

Obisk presegel pričakovanja

»Obisk predsednika sosedne italijanske republike Saragata in pogovori, ki so ob tej priložnosti potekali med predsednikom in med zunanjima ministroma Morom in Tepavcem, so povsem potrdili pričakovanja, morda pa so jih celo presegli. V teh dneh je bilo nešteto-krat poudarjeno, da je bila pot, po kateri sta krenili obe državi, pravilna in da je doseženo sodelovanje lahko za zgled drugim, hkrati pa nemajhen prispevek h toliko želeni evropski varnosti.« Tako je uvodničar ljubljanskega »Dela« ocenil obisk predsednika Saragata, o-bisk, ki je trajal šest dni in se je zaključil v ponedeljek z ogledom slovenske prestolnice.

Uradno sporočilo, ki je bilo objavljeno ob koncu Saragatovega bivanja v Jugoslaviji, podrobno povzema vsebino razgovorov med italijanskimi in jugoslovanskimi državniki.

Sporočilo najprej obširno navaja zaključke, ki so jih dosegli, ko so razpravljali o mednarodnih vprašanih, nato pa prehaja na stanje dvostranskih odnosov ter hkrati nakazuje njihov nadaljnji razvoj. Tu se je predvsem razpravljalo o okrepitevi ter razširitvi gospodarskega sodelovanja, zlasti o industrijski kooperaciji, to je o možnosti vlaganja italijanskega kapitala v razne gospodarske dejavnosti v Jugoslaviji.

Govorilo se je tudi o prizadevanjih, da se uravnesi trgovinska bilanca med obema državama, ki je danes za Jugoslavijo pasivna. Sporočilo dalje omenja sodelovanje na obmejnem področju, kar je posebne važnosti zlasti za našo deželo. V tej zvezi je med drugim rečeno: »Z namenom, da se okrepi politika dobrih sosedskih odnosov, bodo posvetili pozornost ne samo pospeševanju kulturne izmenjave in turističnega prometa, ampak posebej tudi sodelovanju etničnih skupin in obmejnega prebivavstva, ki lahko na osnovi veljavnih notranjih in mednarodnih norm pomembno prispevajo k nadaljnjemu izboljšanju odnosov in sodelovanja med državama.«

O tem delu skupnega sporočila že omenjeni uvodničar takole piše: »Slovenijo, ki je neposredna sosedna Italije, še posebno zanima obmejno sodelovanje in problemi etničnih skupin, italijanske na naši strani in slovenske na italijanski. Predsednika Saragata so zlasti v Sloveniji seznanili s problemi, ki na tem območju še niso rešeni. O tem so govorili tudi med nedavnim obiskom predsednika izvršnega sveta SR Slovenije, Staneta Kavčiča, v Trstu. In če resnično ni več problemov, ki se jih ne bi moglo dotikati, lahko upamo, da bodo z dobro voljo na obeh straneh postopno rešena tudi ta vprašanja.«

LOV ZA SENZACIJAMI

Zadnja številka lista »Demokracija«, ki je te dni po počitniškem premoru ponovno zagledala luč sveta, je posvetila kar štiri stolpce svinca domači tržaški politiki, oziroma ožjim razmeram v političnih krogih okrog Slovenske skupnosti. Pisec omenjenega članka nadaljuje svoje razmišljanje, ki ga je začel v predzadnji številki »Demokracije«, in tudi tokrat skuša dokazati, da »so danes v slovenskih demokratičnih vrstah na Tržaškem, pa tudi med Slovenci sploh, politični odnosi v tako kritičnem stanju, kot niso bili nikoli poprej«. Za to stanje pa naj bi bili odgovorni »današnji politični predstavniki«, ki da »niso tako dorastli svojim nalogam, kot so to bili njihovi predhodniki«.

Ne bomo tu navajali očitkov o pomanjkanju resnosti, doslednosti, načelnosti, poguma in strpnosti pri »današnjih političnih predstavnikih«, ker so ti očitki tako očitno krivični, da ne potrebujejo nobenega nasprotnega dokazovanja. Zdi pa se nam potrebno spregovoriti nekaj besed o dveh zgoraj navedenih trditvah, ker menimo, da je od utemeljenosti teh dveh hipotez odvisna veljavnost celotnega člankarjevega razmišljanja in njegovih zaključkov.

PREDVSEM DEJSTVA

Pri svojih izvajanjih se bomo držali predvsem dejstev in se bomo potrudili, da se ne pustimo zavesti od čustev ali kakih subjektivnih nagibov.

Dejstva govore, da nikakor ne ustreza resnici piščeva trditev, češ da so politični odnosi med demokratičnimi Slovenci, kot tudi med Slovenci na sploh, danes v tako kritičnem stanju, kot niso bili nikoli poprej. Resnica je po našem prav nasprotna. Že nekaj let namreč opažamo, da se med zamejskimi Slovenci danadujuje in vedno bolj utrjuje proces kohezije, kar ne gre v škodo niti vedno prisotni notranji dialektiki niti nujno potrebnemu političnemu pluralizmu, temveč je to samo dokaz, da postaja naše zamejsko ljudstvo vedno bolj politično zrelo, da sprejema in razume in ceni načela demokratične igre ter ta načela tudi praktično uveljavlja v vsakdanjem političnem življenju. Naši ljudje znajo torej dobro ločiti logična izvajanja od demagoških fraz in gesel ter znajo tudi spoštovati nasprotnikovo mnenje in stališča, četudi se z njimi iz tega ali drugega razloga ne strinjajo. Prav na političnem področju so torej odnosi med raznimi skupinami in tudi med posamezniki naredili v zadnjih letih »kvaliteten skok (če smemo tu uporabiti besedi, ki sta danes v modi), kar je tudi glavni vzrok, če se utrjuje med našimi ljudmi tisti proces kohezije, o katerem smo prej govorili, in ki je prvi, oziroma eden izmed glavnih pogojev,

da se ohranimo kot narodna manjšina sredi morja večinskega naroda.

ZA KOREKTNE ODNOSE

Že skoraj desetletni obstoj Slovenske skupnosti, to je organizacije, ki tako po svoji sestavi kot po svojem programu ni monolitna politična formacija, je najbolj otipljiv dokaz o prizadevanju po slovenski zamejski koheziji. Njeni nesporni uspehi na vseh dosedanjih volitvah pa so zgovorno potrdilo, da je tak proces v teku tudi med vedno večjim številom zamejskih Slovencev.

Odnosi, ki jih je ta politična organizacija znala vzpostaviti z drugimi političnimi skupinami — mislimo tu predvsem na marksistično usmerjene Slovence — pa nikakor niso kritični, temveč korektni, dostojni ter človeški, kot morajo ali bi vsaj morali biti odnosi med ljudmi, ki žive v demokratični državi in družbeni ureditvi ter se zavedajo, da kljub vsem ideološkim in političnim razlikam pripadajo istemu narodnemu deblu ter da imajo vrh vsega še nezavidljiv in kočljiv status narodne manjšine. Ne gre tu za to, da bi kdo komu v bistvenih uprašanih popuščal, da bi kdo komu tako ali drugače služil, da bi kdo komu bil sopotnik ali še kaj hujšega. Gre v bistvu za uveljavitev in zmago glavnega načela politične demokracije, po katerem ima vsaka politična organizacija ali skupina v političnem družbenem življenju svojo specifično funkcijo, svojo nenadomestljivo vlogo, pa naj bo v večini ali v manjšini, na oblasti ali v opoziciji. Gre, kot vsakdo razume, za bistvene attribute politične demokracije, po katerih se ta tudi razlikuje od totalitarizma in diktature.

STANJE V SLOVENSKI SKUPNOSTI

Kdor spremlja dnevno politično dogajanje med zamejskimi Slovenci, bo priznal, da naša zgornja izvajanja ustrezajo resnici in da danes ni slovenske politične skupine, ki bi si upala zanikati nasprotni slovenski skupini pravico do obstoja, kot se je na primer dogajalo v časih, ki jih člankar v »Demokraciji« tako hvali in postavlja nekako za zgled; skupine, ki bi proglašala nasprotnikovo delovanje za škodljivo, ki bi ne varčevala s hudimi besedami, kot so izdajstvo, reakcija, prodanci itd.

Popolnoma drugo vprašanje je seveda trenutno stanje v Slovenski skupnosti sami, stanje, ki je posledica predvsem »spodrseljaja« v zvezi z znano dolinsko afero in v bistvu naivnega ter infantilnega ravnanja določenih ljudi, ki so bili pri tej aferi prizadeti, kar je bila predvsem posledica neizkušenosti. Mislimo pa, da je od tega dogodka poteklo že toliko časa, da bi lahko vsakdo, ki je dobre volje, bolj trezno in nepristransko

(Nadalj. na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 12. oktobra ob: 8.00 Koledar. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.50 Glasba za harfo. 10.45 V prazničnem tonu. 11.15 Oddaja za najmlajše: Collodi »Vanček«. Mladinska zgodba. Prevedla in dramatisarala Kalanova. Drugi del. 11.45 Ringaraja za naše malčke. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Revija glasbil. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 Vitaliano Brancati; »Rafael«. Igra. 17.30 Zborovska glasba. 18.00 Miniaturni koncert. 18.45 Bednarik: »Praktika«. 19.00 Jazzovski kotichek. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Melodije iz filmov in revij. 20.00 Šport. 20.30 Ljudske pesmi v izvedbi Ljube Berce-Košuta. 21.00 Semenj plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 13. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi. 11.50 Trobentač Calvert. 12.10 »Pomenek s poslušavkami«. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Car glasbenih umetnin - (17.35) Jež: Italijansčina po radiu; (17.55) Vaše čtivo. 18.15 Umetnost. 18.30 Zbor iz Buie. 18.40 Popevke zadnjega desetletja. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.20 Zna-melodije. 20.00 Sportna tribuna. 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi. 20.35 Glasba od vsepovsod. 21.05 Kulturni odmevi. 21.30 Romantične melodije 21.45 Slovenski solisti. Sopr. Sonja Hočevar, pri klavirju Zdenka Lukec. Ungerjevi samospevi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 14. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja - Lovrečić - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Recital Arethe Franklin. 18.10 Slovenske balade in romance, spremna beseda prof. Vinka Beličiča. 19.25 Sestanek z Mr. Trombonom. 19.45 Otroški zbori iz Maribora. 20.00 Šport. 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi. 20.35 Donizetti; »Lucrezia Borgia«, opera. 23.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 15. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.10 Liki iz naše preteklosti. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke - (17.35) Jež: Italijansčina po radiu; (17.55) Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Gojmir Demšar. 18.55 Francoske popevke. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 »Beri, beri rožmarin zeleni«. 19.35 Jazz ansambli. 20.00 Šport. 20.15 Poročila: Danes v dežel. upravi. 20.35 Simf. koncert. 21.45 Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 16. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.00 Po društvih in krožkih. 12.15 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - (17.35) Jevnikar: Slovenščina za Slovence; (17.55) Kako in zakaj. 18.15 Umetnost. 19.00 Španija v glasbi. 19.20 Prijjubljene melodije. 20.00 Šport. 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi. 20.35 Matičič: »Daljni odmevi«, radijska drama. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 17. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri - (17.35) Jež: Italijansčina po radiu; (17.55) Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni ital. skladatelji. 18.40 Panorama ameriških orkestrrov. 19.00 Otroci pojó. 19.10 Pesniški nazori. 19.20. Motivi, ki vam ugajajo. 20.00 Šport. 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. 21.55 Veseli utrinki.

♦ SOBOTA, 18. oktobra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 11.50 Karakteristični ansambli. 12.10 Kulturni odmevi. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 14.55 Avtoradio. 16.05 Izbor iz operet »Vesela vdova« in »Pri belem konjičku«. 18.50 Antologija »beat« pevcev. 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu. 17.30 Za mlade poslušavce: Ob šolskega nastopa do koncerta - (17.45) Gojmir Budal: »Razpoložljivi vodni viri in njihova uporaba; (18.00) Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Moški vokalni kvartet, vodi U. Vrabc. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zabavali vas bodo. 20.00 Šport. 20.15 Poročila - Danes v deželi upravi. 20.50 Miroslav Vilhar: »Detelja«. Vese-loigra. 21.30 Vabilo na ples.

Odmevi Saragatovega obiska v italijanskem tisku

Obisk predsednika Saragata v Jugoslaviji je pritegnil pozornost vsega italijanskega tiska na sosedno državo in lahko se reče, da so vsi listi posvetili poleg poročil o obisku vsaj en večji članek Jugoslaviji kot taki in odnosom med obema državama. Velika večina teh člankov je izražala željo po nadaljnjem tesnejšem gospodarskem, kulturnem, pa tudi političnem sodelovanju med njima, kolikor je to pač možno glede na njuna različna stališča glede marsikaterega mednarodnega problema. Toda glede tega sta si edini: da je treba utrjevati evropski in svetovni mir ter pospeševati medsebojne vezi in trgovino ter izmenjavo vsakovrstnih civilizacijskih dobrin med vsemi državami, zlasti pa med sosednimi in posebno še med njima. Bili so tudi nekateri listi, ki so ob tej priložnosti pogreli »vprašanje ureditve mej« (mišljena je bila verjetno cona B), toda ostali so osamljeni. Ravno največji listi so stvarno načeli vprašanje čisto konkretnega sodelovanja med obema državama na gospodarskem področju.

Očlanku, ki ga je objavil v listu »Il Giorno« znani univerzitetni profesor in strokovnjak za italijansko-jugoslovanske odnose Diego De Castro, smo poročali že v zadnji številki. Članek je vreden vse pozornosti z jugoslovanske stvari, pa naj se zdijo De Castrovi predlogi še tako tuji sedanjim razmeram in možnostim. To je glas, ki naj bi ne izzvenel v prazno. »La Stampa« pa je prinesla 8. t.m. uvodnik z naslovom »I vicini jugoslavi« (Jugoslovanski sosedje), ki ga je napisal Nicola Adelfi. V njem piše med drugim: »Ni samo konvencionalni izraz, če rečemo, da predstavlja Italija za Jugoslavijo vrata na Zahod. Italija zavzema po eni strani važno mesto v sedanjem in bodočem razvoju jugoslovanskega gospodarstva, po drugi strani pa ne vodi agresivne politike, ampak želi vzdrževati dobre odnose z vsemi državami, z zahodnimi in vzhodnimi, z obema Nemčijama, z arabskimi državami in z Izraelom, z novimi afriškimi in azijskimi nacijami in celo z Maovo Kitajsko.

Zato Saragat in Tito, ko sta v Jugoslaviji javno izjavljala, da so se odvijali njuni pogovori v zdušju prijateljstva in odkritosti, nista govorila obrednih vljudnostnih formul. Stvari so res take: Jugoslavija potrebuje Italijo, da bi se vedno bolj odpirala proti Zahodu, Italija pa potrebuje Jugoslavijo, da bi zmanjševala napetost odnosov med Zahodom in Vzhodom in da bi po svojih možnostih prispevala v večji varno-

sti v Evropi in k trdnejšemu miru v svetu. Predvsem predstavljata zmanjšanje napetosti med Vzhodom in Zahodom, evropska varnost in mir na svetu življenjske perspektive za državo v naglem industrijskem razvoju kot je Italija: pomenijo večje možnosti za trgovino, večjo proizvodnjo in večjo blaginjo.

Isti list je prinesel že 24. sept. izredno zanimivo poročilo svojega časnikarja Arriga Levija pod naslovom »Belgrado, la riforma a metà« (Beograd, polovična reforma), v katerem prikazuje življenje v Jugoslaviji danes, po več letih reforme, in kaže na njene uspehe in neuspehe, nato pa poroča o svojih pogovorih z jugoslovanskimi ekonomisti Horvatom in Miladinom Koračem v Beogradu in z Jakovom Sirotkovičem ter Rikardom Langom v Zagrebu. Vsi ti ekonomisti so mu zatrdili, da sedanja gospodarska kriza v Jugoslaviji ni posledica reforme ali delavskega samoupravljanja, ampak obratno, kriza je posledica nedoslednega izvajanja reforme. Korač mu je izjavil: »Glavni problem je v tem, da pravi jugoslovanski sistem še ne obstaja.« Sirotkovič pa je dejal: »Glavni vzrok naših težav je nepopolnost samoupravljaljskega gospodarstva.

(Nadalj. na 7. strani)

DOKONČNA UREDITEV MEJE?

Tržaški »Il Piccolo« je med Saragatovim obiskom v Jugoslaviji najbolj poudarjal vprašanje ureditve meja in je tudi prinesel 7. t. m. članek o tistem odseku italijansko-jugoslovanske meje (neglede na cono B), ki še ni dokončno urejen. Iz članka je razvidno, da je spornih na dolžini 24 km okrog 400 hektarjev (4 kv kilometre) zemlje, ki je zdaj zasedena po Jugoslovanih in katero bi morali ti vrniti Italiji. Tričetrtega tega ozemlja je rodovitnega (gozdi, njive, travniki, vinogradi). K spornemu ozemlju spada tudi vas Breg z okrog 40 prebivavci, ki jih šteje Italija že zdaj za italijanske državljanke.

Kot znano, je Tito Saragatu zagotovil, da bodo skušali urediti vprašanje meje. Nekateri odseki so zdaj res čudni in popolnoma nelogični, saj seka meja celo pokopališče v Mirnu in ločuje kmečke hiše od hlevov ter razpolavlja celo hiše. Nesmiselna je tudi meja pri bloku v Gorici, tako da pripovedujejo (najbrž gre za anekdoto, lahko pa bi bilo tudi res), da je bil ameriški seržent, ki jo je začrtaval, pijan.

LOV ZA SENZACIJAMI

(Nadaljevanje s 1. strani)

ocenjeval to zadevo ter predvsem pravilno določil njeno politično dimenzijo. Vse pa kaže — in pisanje zadnje »Demokracije« žal to potrjuje — da se ljudje okrog tega lista ne morejo ali nočejo postaviti na vsaj toliko višjo raven od tiste, ki ustreza le praznemu prerokanju in tožbarjenju ter bo prej ali slej vse privedla v naravno smešno banalnost.

Kar zadeva Slov. skupnost, moremo z zadoščenjem ugotoviti, kako so njene notranje razmere v zadnjem času toliko dozorele, da je možno plodno in enakopravno sodelovanje vseh skupin, ki se strinjajo z glavnim načelom te slovenske strešne organizacije, to je z načelom o samostojni politični poti Slovencev v Italiji.

Iz vsega, kar smo doslej navedli, izhaja, da slovenski vodilni kader v zamejstvu

vendarle ni tako nedorastel svojim nalogam, kot trdi »Demokracija«, temveč da je kljub raznim napakam in nedostatkom desegrel uspehe, ki so koristni za vse zamejske Slovence. Zato se nam zdi, da se pisec že nekajkrat omenjenega članka v »Demokraciji« zelo moti, če misli, da bo s takšnimi izjavami spremenil dosedanje politični tok. Prepričani smo, da ne bo dosegel ničesar, razem trenutnega škodoželjnega nasmeška ožje skupine ljudi, ki okrog tržaške sodne palače stikajo za senzacijami. To pa gotovo ne more biti namen in cilj nobenega političnega pisca, zlasti ne v letu Gospodovem 1969.

D. L.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Kako smo doživljali začetek druge svetovne vojne

III.

Tako v svojih geslih in letakih, ki smo jih ponoči pisali po zidovih in razmetavali po ulicah, nismo pozabili na Koroško in Primorsko. Naravnost bali smo se, da bi ne prišlo do vojne, ker smo bili prepričani, da bi s tem Slovenci izgubili največjo in morda edino priložnost za združitev slovenskega naroda. Manj skrbi smo si tedaj delali glede notranje slovenske politike, ker smo bili še premalo zrela za to in ker se nam je zdelo, da je predvsem potrebno, da pride do slovenske narodne osvoboditve od zunanjih sovražnikov in tlačiteljev. Bili pa smo si enotni v odporu proti centralizmu vladajoče velikosrbske klike v Beogradu in proti oportunistični politiki slovenske JRZ (Jugoslovenske radikalne zajednice). Dr. Korošču smo zamerili, da se ni bolj odkrito in odločno zavzemal za slovensko avtonomijo in ker je v svojih govorih proslavljal diktatorsko in velikosrbsko dinastijo Karadžordževićev. Jezilo nas je tudi, ker je mešal v svojo slovenščino mnogo srbskih izrazov, kar je bila posledica njegovega dolgega bivanja v Beogradu. Vendar sem v njem vseeno videl dobrega Slovenca, že zaradi znanih punktacij v času Aleksander - Živkovičeve diktature, katere sem takrat, kot mlad dijak, pomagal širiti, natisnjen na majhnih letakih.

V času, ko se je zdelo, da sta kralj Aleksander in general Pera Živković zapisala slovenski narod smrti, prepovedala ime Slovenija in slovensko zastavo, ukazala trgati Cankarjeva berala iz šolskih čitank in dala zapirati ljudi, ki so količkaj upali javno pokazati svojo slovensko zavednost in protestirati proti velesrbski diktaturi, so bile tudi tiste »punktacije« veliko in pogumno dejanje. Tem bolj, ker so sledila dolga leta, v katerih slovenski politiki niso več zmogli takega protesta.

Ker sta nam vsem bila glavni cilj obvarovati slovenski narod pred agresivnim nacističnim nemštvom in mu hkrati priboriti vsaj avtonomijo od Beograda, smo lahko sodelovali v skupini fantje različni hsetovnih nazorov, od članov katoliške Slovenske dijaške zveze in simpatizerjev ljubljanske študentske »Zarje« do komunistov, katere sta predstavljala Wilhelm, tehnik ptujskega gledališča, in Marko Rems, sin nekega mariborskega lekarnarja. Vendar so sodelovali z nami tudi sinovi in hčerke nekate-

rih »jugoslovensko« usmerjenih staršev in »Sokolov«, ki so se bili odmaknili od politične ideologije svojih staršev in se odločili za slovenstvo. Ena od teh je bila Mileva, hčerka učitelja Mazluja, Primorca, nežno in požrtvovalno deklet, ki nam je veliko pomagala s tem, da nam je tipkala besedila za letake na matrice. Mislim, da živi zdaj poročena v Škedenju.

Z nami je krepko držal tudi gimnazijski sluga Janžekovič, nekdanji načelnik »Orla« v neki vasi blizu Ptuja na prleški strani, visok atletski tip, kateremu se je poznalo, da je bil nekdanj dober telovadec, čeprav je bil »Orel« že davno razpuščen, on pa že precej let poročen. A še vedno se je rad pobahal s svojimi kot jeklo trdimi mišicami. Bil je narodno zelo zaveden človek. Lahko se reče, da smo že tedaj, v letu 1939, predstavljali pravo malo Osvobodilno fronto, zato nam je bila poznejša tem naravnejša in logična.

Na »zidopisne« akcije in na akcije trosenja letakov smo vedno odhajali pozno ponoči, ko je že zavladal na ulicah nočni mir. Shajali smo se navadno v stranski ulici ob kapucinski cerkvi sv. Ožbolta, obdani na obeh stra-

neh z visokimi vrtnimi zidovi, preko katerih so gledale goste drevesne krošnje. Tako je bila ulica skoro čisto v temi in smo bili dobro skriti. Z akcijo smo začeli navadno okrog polnoči ali še malo pozneje, ko res skoro ni bilo več nevarnosti, da bi še koga srečali, ki bi nas prepoznal in morda celo javil policiji. Sicer pa smo ravnali previdno in smo vedno poslali koga naprej, da je zažvižgal, če je pretila nevarnost, npr. da bi srečali policaja ali kakšnega drugega sumljivega tipa.

Tudi med pisanjem gesel po zidovih smo imeli postavljene straže za vogali bližnjih hiš, da so nas z dogovorjenim žvižgom opozorile, če se je kdo bližal. V takem primeru smo se naglo poskrili za grmovje, če je bilo v bližini, ali pa počenili za kako ograjo ali skočili za kak ulični vogal. Zaradi take previdnosti nas niso nikoli ujeli pri akciji. Naslednji dan smo vedno zelo uživali, ko smo hodili gledat zidove, s katerimi so v črni ali rdeči barvi kričala naša gesla: »Dol z Nemci!«, »Dol s Hitlerjem!«, »Branimo se!«, »Ne vdajmo se!«, »Živeli Slovenci!«, »Naj živi Slovenija!« in podobno. Navadno so jih že drugi dan prepleskali z apnom, a barva je bila tako močna, da je vedno spet udarila na dan, tudi če so pleskanje večkrat ponovili. (Nadaljevanje)

„Daj-dam“ med nemškimi socialdemokrati in Sovjeti

Zdaj je že gotovo, da bo sestavil bodočo nemško vlado voditelj socialdemokratov Willy Brandt, v koaliciji z liberalci. Absurd je v tem, da bodo omogočili to odločilno spremembo nemške politike ravno liberalci, ki so doživeli na volitvah najhujši poraz in so izgubili skoro polovico glasov ter se jim je komaj posrečilo, da so še prišli s svojimi poslanci v parlament. Kljub temu so zdaj arbitrarni nemške politike. V tem je nedvomno ena od glavnih šibkosti nemške demokracije.

Brandt je že med volivnim bojem naznanjal večjo »odprtost proti Vzhodu«, kot jo je izvajala sedanja Kiesingerjeva vlada, in misli svojo obljubo držati. Zato se v Moskvi veselijo nad tem, da bo on bodoči predsednik nemške vlade. Toda vprašanje je, kako bo potekalo pogajanje med Moskvo in Brandtom. Brandt je nedvomno pripravljen priznati mejo na Odri in Nisi in povečati trgovino s Sovjetsko zvezo, dati pa ji tudi razne politične koncesije, npr. da se bo Nemčija odpo-

vedala atomskemu in kemičnemu orožju itd. Toda kaj upa dobiti za to? Brandt najbrž meni, da bo Moskva dovolila v takem primeru združitev Nemčije ali vsaj neko večje zblizanje ali konfederacijo med njima. Toda tega Sovjetska zveza gotovo ne bo dovolila, razen če bo napravila s tem korak bliže k svojemu cilju, da dobi tudi Zahodno Nemčijo pod svojo kontrolo ali jo vsaj odtrga od NATO, kar pa je isto. In vprašanje je, če je Brandt pripravljen napraviti to uslugo Sovjetom.

—0—

Pisma uredništvu

Cenjeno uredništvo,

dovolite mi, da opozorim na nespametno obnašanje nekaterih Slovencev.

Te dni je bil na obisku v Trstu, moj znanec, Avstrijec z Dunaja. V pogovoru mi je povedal, da se je želel začeti učiti slovenščine, k čemur ga je pripravil njegov brat, ki je navdušen za slovenske planine in Slovenijo na splošno in se pogosto muči tam. Odkar je nekajkrat pospremil brata, bi tudi sam želel znati slovensko. Obrnil se je na nekega gospoda v jugoslovanskem turističnem uradu na Dunaju, da bi mu svetoval, kje bi si mogel nabaviti slovnico slovenskega jezika. Tisti uslužbenc, starejši gospod, verjetno Slovenec, pa mu je začel dopovedovati, da je slovenščina zelo težek jezik, najtežji med slovanskimi jeziki, tako da je moj znanec prestrašen opustil misel na učenje slovenščine.

Zakaj Slovenci sami sebi plujemo v skledo tudi v tem pogledu? Vsakdo, ki je nekoliko poveljal jezikoslovje, ve, da so npr. poljščina, ruščina (s cirilico in razvlečenimi besedami!) in češčina veliko težje kot slovenščina; težje od slovenščine se je naučiti celo francoščine z njenimi neštetimi glagolskimi oblikami in tudi prave, elegantne italijanščine. Zakaj torej sami odvrčamo tuje od učenja slovenščine?

Odvračamo jih tudi s tem, da ne izdamo slovnice slovenščine u tujih jezikih. V antikvariatih in knjigarnah v Avstriji so me že ponovno spraševali, če obstoja kakšna slovnica za Nemce, ki bi se radi učili slovenščine. Tako željo sem slišal tudi od Norvežanov. V Tržaški knjigarni pa lahko povedo, koliko tujcev pride spraševat za tako slovnico — toliko, da so se odločili izdati slovnico slovenskega jezika za Italijane v lastni založbi.

B. S.

V Kolumbiji so odkrili doslej neznano pleme

Neka odprava z vojaškim spremstvom, ki je iskala v džungli južnoameriške države Kolumbije izginulega lovca na kožuharje Juliana Gila, je naletela na doslej popolnoma neznano indijansko pleme, ki živi v vsakem pogledu tako kot ljudje kamene dobe. Ker ljudje tega plemena še niso poznali strelnega orožja, so se lotili odprave s svojimi primitivnim orožjem s koli ali s kamenitimi sekirami in noži. Seveda je zadostovalo nekaj streliv iz hitrostrelke, da so divjaki pobegnili, vendar pa so še ponavljali svoje napade in nekoč so popolnoma obkolili odpravo, ki se je morala braniti s strelji. Vojaki so ubili šest Indijancev, enega moškega, eno žensko in štiri otroke pa so ujeli.

Tedaj se je izkazalo, da ti ljudje ne razumejo nobenega indijanskega narečja ali jezika tistega dela južne Amerike. Poskusili so se pogovoriti z njimi v petnajstih narečjih, a vse zaman. Ujetniki sami so se po-

govarjali med seboj v čudnem jeziku, ki ni nič podoben drugim indijanskim narečjem, niti po zvokih. Etnologi domnevajo, da gre morda za ostanke plemena Yuria, o katerem so menili, da je izumrlo že pred več kot pol stoletja. Možna pa je tudi, da gre za čisto drugo pleme. Z etnološkega stališča je to vsekakor zelo zanimivo odkritje, ki bo morda še bolj kompliciralo domnevano zgodovino naselitve južne Amerike.

Novoodkrita pleme se hrani z gozdnimi živalmi ter sadeži, pa tudi z lubjem in nima stalnih bivališč.

Glede na to, da biva danes v Južni Ameriki veliko število slovenskih izobražencev, bi bilo prav, ko bi se kateri posvetil študiju etnografskih in antropoloških razmer južnoameriške celine. S tem bi napravil veliko uslugo slovenski in morda tudi svetovni znanosti, ker je znano, da smo Slovenci za študij teh problemov še posebno sposobni.

J Tržaškega

S seje Slovenske skupnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na svoji zanj tedenski seji obravnaval važna in pereča vprašanja, ki so v zadnjem času v ospredju političnega življenja.

V zvezi z obiskom predsednika slovenske vlade Kavčiča v naši avton. deželi ter predsednika italijanske republike Saragata v Jugoslaviji je Odbor z zadovoljstvom ugotovil poglobitev dobrega sosedstva med Italijo in Jugoslavijo ter obojestransko pripravljenost reševanja odprtih problemov na socialno-gospodarskem in narodnostnem področju. Čeprav iz uradnih poročil ni možno točno razbrati, če se bodo vprašanja, ki zadevajo življenje in razvoj slovenske manjšine, začela konkretno in globalno reševati, je Izvršni odbor Slovenske skupnosti prepričan, da se bodo državniki na obeh straneh v najkrajšem času lotili konkretnega reševanja odprtih vprašanj, ki jih je Slovenska skupnost analizirala v posebnem pismu Saragatu ob njegovem obisku v Jugoslaviji.

Večji del seje je nato Izvršni odbor posvetil vprašanju slovenskega šolstva. Najprej je odbor z zadovoljstvom vzel na znanje statistična poročila o povečanem številu otrok v slovenskih šolah, kar je nedvomno zgovoren dokaz za zrelejšo in trdnješo narodno zavest naših ljudi. To očitno ne gre v račun nekaterim desničarskim ekstremistom, ki so najbrž proti takemu porastu slovenskih učencev »protestirali« s položenim smodnikom na slovensko šolo pri Sv. Ivanu.

Odbor je vzel na znanje korake, ki jih je v zvezi s šolskimi vprašanji naredil politični tajnik pri pristojnih oblasteh, posebno pri deželni odborniku za šolstvo Giustu, in sklenil, da bo napravil vse, kar je v njegovi pristojnosti, da se še nerešena vprašanja slovenske šole čimprej rešijo na zadovoljiv način.

Politični tajnik je nato poročal o razgovorih, ki jih je imel z županom in podžupanom

miljske občine, da bi prišlo vsaj do odprtja slovenskega otroškega vrtca pri Orehu, za kar je vložilo prošnjo zadostno število staršev. ONAIRC je že pristala na finansiranje nove stavbe, zdaj pa mora miljska občina v najkrajšem času dobiti primerno zemljišče za gradnjo slovenskega otroškega vrtca; medtem naj poskrbi za prevoz otrok v najbližji otroški vrtec.

Potem je Odbor razpravljal o gradnji novega odcepa pokrajinske ceste na Proseku, ki bo presekal rodovitna polja mnogim domačinom. Škoda, ki preti, je velika, zato je Odbor sklenil narediti potrebne korake, da bi se zadeva primerno rešila.

Izvršni odbor je nato temeljito razpravljal o pismu, ki ga je tudi Slovenska skupnost prejela od italijanske socialistične PSI.

Pismo zadeva sodelovanje levo-sredinskih strank s Slovensko skupnostjo. Slovenska skupnost je v zvezi s tem mnenja, da je program,

ki je obsežen v sporazumu s strankami leve sredine, pozitiven za slovensko narodno manjšino in da bi bilo zato škoda, da bi se izvajanje tega programa prekinilo zaradi medsebojnih trenj v dveh socialističnih strankah.

Na koncu seje je Odbor razpravljal tudi o splošni stavki, ki so jo sindikati proglasili za 9. oktober za hitrejše in odločnejše reševanje socialnih in gospodarskih vprašanj naše dežele. Ob tej priložnosti Slovenska skupnost čuti dolžnost, da še enkrat opozori na obupno socialno in gospodarsko stanje v naši Beneški Sloveniji. Prav tako pa čuti dolžnost, da pozove deželno upravo, naj začne odločnejši dialog z Rimom glede kompetence reševanja slovenskih narodnostnih problemov. Nujno je, da si dežela čimprej izbojuje pravico do reševanja teh vprašanj, tako kot je bilo prvotno mišljeno, ko se je ustanovljalo deželo Furlanijo - Julijsko krajino s posebnim statutom in to prav zaradi Slovencev v njenih mejah.

IZVRŠNI ODBOR SLOVENSKE SKUPNOSTI SPOROČA

da je organizacijski tajnik na razpolago občinstvu vsak delavnik, razen sobote, 15. do 17. ure na sedežu Organizacije, ul. Machiavelli 22/II, tel. 36275

Ameriški mornarji so „zavzeli“ Trst

Te dni je zasidrana pred tržaško obalo ameriška letalonosilka »John Kennedy«. Njen obris se mogočno odraža od obzorja. Ameriški motorni čolni prevažajo obiskovavce nanjo. Pri pomorski postaji pa sta zasidrana dva rušilca. Njihove posadke so takorekoč v prvem navalu »zavzele« Trst, prinesle slikovitost in vonj daljnih morij v podobo vseh tržaških ulic in predvsem napolnile tržaške bare, restavracije, picerije in bufete na vseh »strategičnih« točkah.

Med mornarji je videti mladeniče vseh mogočih ras, od blondincev do Melanezijcev; sorazmerno veliko je črncev in Japoncev ali morda Korejcev. Priznati pa je treba, da se mornarji zelo dostojno vedejo in napravljajo

bolj vtis turistov v mornarskih uniformah kot kaj drugega. Skoraj vsi imajo fotoaparate in pridno delajo posnetke. Marsikatero čedno tržaško dekle bo tako nevede »ovekovečeno« in bo krasilo album popotnih spominov kakšnega ameriškega mornarja. Videli pa smo tudi izredno debelo žensko, ki se je gugala po drevoredu XX. septembra in sta jo slikala kar dva mornarja, najbrž kot redkost.

—0—

IZJAVA ODBORA ZA SLOVENSKO ŠOLO

Odbor za slovensko šolo se je sestal v petek, 3. oktobra 1969 in je preučil stanje na slovenskih osnovnih šolah.

Odbor je ugotovil, da se je tudi letos zgodila krivica na nekaterih osnovnih šolah, kjer so ukinili nekatera učiteljska mesta in združili razrede.

Odbor za slovensko šolo bo še dalje podpiral prizadevanja staršev in zahteval, da se vsaki šoli dodeli potrebno število učiteljev.

Odbor podpira tudi poziv rojanskih staršev slovenski javnosti.

ČESTITAMO

V soboto sta se poročila v rojanski cerkvi Emidij Susič iz Gorice in Lučka Peterlin z Opčin, oba zelo znana in priljubljena po svoji dejavnosti med mlado slovensko generacijo. Poročil ju je ženinov prijatelj g. Markuža Njuni številni prijatelji in znanci, ki so ob tej priložnosti napolnili cerkev, jima želijo mnogo sreče in božjega blagoslova. Čestitkam se pridružuje uredništvo N. I.

DAR SDD

Izletniški Odbor P. D. »Avgust Tance« iz Nabrežine daruje za Slovensko Dobrodavno Društvo v Trstu znesek Lir 5.000 namesto nagrade g. prof. Wakonigu iz Celovca, ki je spremljal naš izlet po Koroški.

—0—

Pesnik Stanko Janežič, ki je, kot znano, duhovnik, se vrača v svojo domačo mariborsko škofijo. Na njegovem dosedanem mestu v Mačkovljah ga je nadomestil g. Vončina, doslej na Opčinah.

Dobra gledališka predstava na Opčinah

Opensko prosvetno društvo »Tabor« je priredilo v soboto zvečer in v nedeljo popoldne predstavo veseloigre Cvetka Golarja »Vdova Rošlinka« in s tem začelo svojo novo sezono. Igro je režiral prof. Ivan Artač. Pred predstavo se je predstavil društveni moški pevski zbor, ki je bil ustanovljen letos spomladi in šteje zdaj 26 pevcev, ki se redno, pridno in z veseljem vadijo pod vodstvom prof. Svetka Grgiča. Presenetljivo ubrano in lepo je zapel pesmi »Od Cjela do Žavca«, »Dobil sem pisemce«, »Moje dekline« in »Jutri gremo v napad«. Bil je seveda deležen burnega ploskanja razveseljenih gledavcev, ki niso pričakovali take kvalitete, glede na mladost zbora.

Sledila je veseloigra v treh dejanjih, ki je prav tako pomenila resnično presenečenje, kajti vsi igralci v njej so dobro igrali, nekateri pa celo tako, da bi delali čast poklicnim odrom. To velja posebno za gospo Ljubo Košuta, ki je igrala življenja in ljubezni željno vdovo Rošlinko tako, da je naravnost očarala gledavce. Lahko se reče, da je ne le rojen igravski talent, ampak da poseduje tudi izreden igravski temperament in dokaj prave igravske kulture. Pohvalo pa si zaslužijo tudi drugi igralci, tako Jadranka Simič kot njena

ljubka hči in tekmica v ljubezni, Anton Kalc kot Balantač, pri katerem tudi vse razodeva, da je star in izkušen igravec, in Atilij Kralj kot ženin, ki je znal ohraniti ravnovesje med resnim in smešnim. Vsekakor pa moramo s posebno pohvalo omeniti tudi Karla Tavčerja v vlogi Blažona in Torčija Sosiča kot Tomažina. Več kot zadovoljivo so odigrali svoje vloge tudi Miloška Sosič kot Tončka, Viktor Furlan kot Jernejec, Seraf Hrovatin kot Gašper in Tonček Trento kot pastir Tinče.

Pri uprizoritvi so sodelovali še Andrej Renar kot odrski mojster, Lucija Hrovatin kot šepetalka in Marij Sosič, ki je imel na skrbi razsvetlavo. Za sceno je poskrbel Atilij Kralj. Prof. Ivan Artač se je izkazal kot dober režiser, ki je znal dati igri pravi tempo

Openci so napolnili dvorano Prosvetnega doma pri obeh predstavah in niso štedili s priznanjem. Izrazili so tudi željo, da bi bila igra še ponovljena. Ta predstava je ponovno dokazala, da nikakor ni res, da so ljudje danes brezbržni za kulturno delo. Obratno, naravnost z veseljem in celo z navdušenjem, pa tudi s hvaležnostjo odzovejo vsaki kvalitetni predstavi in vsaki resni pobudi izobraženec za kulturno delo.

T. J.

NA TRGOVSKI ŠOLI

V zadnji številki smo pisali o neugodnih znakih, pod katerimi se začne novo šolsko leto na tem slovenskem srednješolskem zavodu.

Solske in druge za to pristojne oblasti so postavile za ravnateljico te šole profesorico Bandelli, ki je sicer slovenskega rodu, a prav malo razume naš jezik — tako je sama izjavila — in seveda tudi ni prežeta z duhom naše etnične skupnosti, kar je pač za ravnateljico - vzgojiteljico na slovenski šoli tudi in še prav posebno potrebno.

Po posredovanju naših zastopnikov in odklonilnem pisanju naših listov, je prof. Bandelli tudi sama uvidela, da ni pripravna osebnost za tako odgovorno mesto. V soboto je sama ponudila ostavko na svoj novi položaj. Ta korak moramo vzeti na znanje s spoštovanjem, ne samo z razumevanjem do g. Bandellijeve, ki jo je morda celo proti njeni volji silila kaka politična spletkarica na to ravnateljsko mesto.

Ker je šolsko leto že v teku in so tudi prostori, čeprav zasilni, za slovensko trgovsko šolo že na razpolago v bivšem centralnem semenišču v ulici Seminari, mora šolsko skrbništvo tudi takoj poskrbeti za vodstvo. Do včeraj še ni bil storjen končni pravni korak v tem pogledu. Sliši se pa, da je že pripravljeno imenovanje nove ravnateljice te šole v osebi prof. Veselove, ki je že lani praktično vodila ta zavod kot podravnateljica pod vodstvom ravnatelja sorodne italijanske šole prof. Massenzia.

Ekumensko študijsko potovanje

V dnevih od 16. do 25. septembra je priredilo Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Gorici svojevrstno in zelo dobro uspelo študijsko potovanje na vzhod. To je bil popolnoma nov način romanja in študija v ekumenskem cerkvenem duhu k pravoslavnim verskim središčem v jugovzhodni Srbiji. Iz Gorice so vodili romarje, če jih smemo tako imenovati, gospodje msgr. Klinec, prof. Rijavec in Košuta Artur, za Tržačane pa sta imela vodstvo dr. Janežič in dr. Kosmač.

Družba se je peljala preko Zagreba v Djakovo in v Beograd. Povsod so si udeleženci ogledovali spomenike, cerkve in samostane zlasti vzhodne Cerkve. Spotoma so voditelji že v avtobusu razlagali zanimivosti kraja, ki ga bodo obiskali. Pot je v Žiće, samostan ali »zaobljubo« svetega Save, v Gračanico, k svetemu Spasu v Skopju in v Ohrid, kjer je bil sedež Metodovega učenca svetega Klimenta. Tu je naše izletnike sprejel tudi prijazen arhimandrit makedonske cerkve. Razgovori so bili povsod prav prisrčni in poučni, kakor tudi ogled mozaičnih in drugih umetnin v pravoslavni cerkvi. Pot je peljala udeležence tega ekumenskega študijskega potovanja še v Tetovo, Peč in čez Črno goro v Hercegovino, domačijo p. Leopolda, ter preko Dalmacije in Reke domov.

novi, domačijo p. Leopolda, ter preko Dalmacije in Reke domov.

Ves določeni spored je bil natančno in do ure točno izpeljan po zaslugi vodstva in tehnične ekipe.

Vsi udeleženci se jima zahvaljujejo in želijo, da bi se tako versko, študijsko in tudi izletniško potovanje izvedlo tudi v prihodnjem letu.

AVTOBUSNI VOZNI RED

Ribijevo avtobusno podjetje je uvedlo od 1. oktobra dalje nekatere spremembe voznega reda na svojih progah.

Iz Gorice preko Oslavja v Steverjan in skozi Grojno v Gorico bo vozil avtobus v delavnikih ob 6.50, 10, 16.30, 19.45. Ob nedeljah in praznikih ob 14.30, 16.30, 18.30 in 20.15.

Iz Gorice preko Grojne v Steverjan in nazaj preko Oslavja ob delavnikih ob 7.30, 12.30, 13.30 in 18.20. Ob nedeljah in praznikih pa ob 15.30 in 17.30.

V Gabrije ob delavnikih ob 8.10, 11.50 in 14.10. Ob nedeljah in praznikih ob 13.45 in 18. Nazaj pa ob delavnikih ob 8.30, 12.10 in 14.10. Ob nedeljah in praznikih pa ob 14.05 in ob 18.20.

ČIŠČENJE GROBOV

Mestno županstvo opozarja, da je dovoljeno počistiti in urediti grobove na mestnem pokopališču in tudi na vseh vaških, ki spadajo pod goriško občino, do 25. oktobra. Po tem dnevu pa ne več, ker bodo občinski uslužbenci čistili vsa ta pokopališča.

V nedeljo je bila v Vižmarjih pri Ljubljani proslava stoletnice tamkajšnjega Slovenskega tabora, na katerem so zahtevali ljudje Zedinjeno Slovenijo. Slavnostni govornik na proslavi je bil predsednik parlamenta SRS S. Kraigher, ki je predvsem poudaril privrženost Slovencev Jugoslaviji.

Iz Goriške

Otroci v naših šolah

Upravičene želje naše javnosti, da državne oblasti okrepijo in na novo razvijejo naše šolstvo, kjer ga še ni, potrjuje tudi, sicer ne hitro, a stalno naraščanje števila otrok v vrtcih, šolarjev na osnovnih in dijakov na srednjih slovenskih šolah na Goriškem. Naj prikažemo njihov število.

Otroški vrtci

V sovodenski občini sta dva vrtca. V sovodenskega hodi 40 otrok; lani le 25. V Rupiji je v vrtcu 17 otrok; lani jih je bilo 12. V Doberdolu je vpisanih v vrtec 48 otrok; lani 41.

Število otrok v slovenskih vrtcih je narastlo tudi v goriških predmestnih vaseh. V Štandrežu jih je 23; lani 19. V Podgori 17; lani 12. V Pevmi jih je 23 (med temi tudi nekateri italijanski otroci); lani 18. Vse te otroške vrtce oskrbuje ustanova ONAIRC. Goriška mestna občina upravlja tri vrtce. Onega v Štmavru namerava letos opustiti. Lani je bilo v njem 10 otrok, letos jih je 5, kar pa še ni noben razlog, da bi morali vrtec zapreti. V vrtcu ul. Randaccio je letos 24 otrok, lani jih je bilo 22. V šolski dom jih hodi 28, dočim jih je lani imel ta šolski vrtec 23. Lasten otroški vrtec ima števerjanska občina s 25 otroki. Oskrbujejo ga šolske sestre in je odprt od marca do božiča.

Skupno število vseh otrok slovenskih vrtcev na Goriškem znaša 252; lani jih je pa bilo 209. To pomeni, da jih je 26 odstotkov več kot lani.

Osnovne šole

Število otrok v slovenskih osnovnih šolah na Goriškem pa pokaže sledeči pregled: osnovna šola v Šolskem domu (ul. Croce) ima 83 šolarjev in šolar. Šola v Novem domu (ul. Randaccio) jih ima 28. V Štandrežu: 44; v Podgori 16; v Pevmi 24; v Štmavru 15; v Števerjanu: 28; na Valerišču: 14; v Jazbinah: 7; na Plešivem: 10; na Škrljevem: 2.

V goriškem didaktičnem ravnateljstvu skupno: 271.

V Doberdolu hodi v slovensko osnovno šolo 57 otrok. V Jamljah: 22; v Dolu: 22; v Sovodnjah 41; v Rupiji: 22; v Gabrijah 2; na Vrhu: 27.

Doberdob

V SPOMIN PADLIM

V nedeljo 12. oktobra bodo v Doberdolu slovesno odkrili spomenik padlim v osvobodilni vojni.

Za to slovesnost se je sestavil poseben častni odbor, ki mu predseduje deželni predsednik Berzanti. Njegovi udje so poleg drugih tudi vsi trije župani slovenskih občin na Goriškem, pokrajinski predsednik, goriški prefekt, poslanec Škrk, predsednika Slovenske kulturno gospodarske in Slovenske prosvetne zveze, odvetnik Šfiligoj kot politični preganjanec, zastopniki italijanskih partizanskih zvez in še nekateri drugi.

Če bi bili v tem odboru š ezastopniki nekaterih drugih naših organizacij, bi lahko še bolj upravičeno rekli, da je ta odbor res širok, kar se je pri nas menda prvič zgodilo.

Spored obsega jutranjo budnico godbe na pihala. Ob 10. uri odprtje fotografske razstave o osvobodilni vojni, ob 16.30 odkritje in blagoslov spomenika. Sledijo slavnostni govori, nastopi pevskih zborov z Goriškega, članov Slovenskega gledališča in učencev iz Doberdola.

Iz Beneške Slovenije

Šent Lenart

SLABA VODA IN CESTA

Po mnogih vaseh šentlenartske občine pičejo ljudje in živina še vedno nezdravo vodo ali pa jim je v poletnih mesecih sploh primanjkuje. Poleti jo dovažajo vojaki v cisternah. Na mesto pride seveda skoraj neuzitna in segreta. Higijenski pregledi takih vod so tudi že ugotovili, da vsebujejo dosti bakterij.

V prejšnjih časih so imeli po teh krajih napeljan vodovod. Danes je pokvarjen in ima le majhen curek vode. Morali bi ga popraviti in povečati, da bi dovajal zadostno količino vode. Dežela bi morala poskrbeti za te poprave.

Slabo je tudi s cesto, ki pelje z Utane na Staro goro. Nahaja se že v takem stanju, da se skoro gotovo pokvari na njej vsako vozilo. Cesta pa je prav potrebna za turistični razvoj in tudi za številne romarje, ki hodijo tod na božjo pot na Staro goro.

NOVO ŠPORTNO IGRIŠČE ZA SLOVENSKE ŠPORTNIKE

V nedeljo 12. oktobra bodo dobili slovenski goriški športniki svoje novo igrišče. Uredila jim ga je športna zveza »Olympia« pri Katoškem domu, v drevoredu XX. septembra. Slovesno bodo odprli to športno igrišče ob deseti uri.

Športni prostor je moderno urejen in ustrezen vsem atletskim panogam.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pisatelj Kuznecov o svoji krizi vesti

Sovjetski pisatelj Anatol Kuznecov, ki je nedavno zaprosil za politično zavetje v Angliji, je dal intervju za italijansko televizijo, v katerem je tako jasno in odločno, kot doslej še nikdar, prikazal razloge, ki so ga privedli do tega, da si je izbral svobodo in se odločil za življenje v begunstvu. Na vprašanje, zakaj se je odpovedal mnogim privilegijem, ki jih uživajo sovjetski pisatelji v primeri z drugimi državljani, je Kuznecov odgovoril:

»Zbežal sem in ostal tu v Londonu zato, ker vsi ti privilegiji: stanovanje v mestu, hiša na podeželju, avtomobil, tajnica, popolnoma nič ne pomenijo v primeri s tistim, kar je zame edini življenjski razlog: pisati, pisati tisto, kar hočem, pisati svobodno. V Rusiji sem lahko užival tiste privilegije samo, če sem napravil kompromis s svojo vestjo, to je, če sem pisal samo tisto, kar so terjali od mene od zgoraj... da sem namreč pisal proti svoji vesti.

Seveda, lahko sem pisal tudi sam zase, za svoj osebni užitek, a to me v bistvu ni moglo zadovoljiti, kajti takih svojih rokopisov nisem mogel niti ponovno brati, kadar bi bil hotel, ker jih nisem smel hraniti doma... Pomislite, stalno so mi delali hišne preiskave... In komaj se je posušilo črnilo na takih mojih rokopisih, sem jih zakopal pod zemljo. Za vse to me seveda ni mogel poplačati noben privilegij.

Na vprašanje, če si ni izbral lažnejše rešitve, ko se je odločil za begunstvo, je Kuznecov odgovoril: »Zame je bila to edina možna pot. Če bi ostal tam, bi zblaznel, ali pa bi morda napravil samomor. Tistemu, ki živi v svobodi, je težko razumeti tako duševno stanje. Morda se vam bo zdelo to, kar vam govorim, melodramatično, a vam zagotavljam, da je tako. Prispel sem bil do skrajne meje prenašanja, živel sem kot živ pokopan, kot človek brez svetlobe in zraka; zato je bil moj beg nekako nagonsko dejanje, kot dejanje samoohranitve pri živali. Zdaj lahko živim in živeti pomeni zame pisati. To je edina dejavnost, ki daje smisel mojemu življenju... Kadar pišem, je kot da bi očiščeval svoje bitje. Ko pa sem oropan te dejavnosti, sem oropan življenja. In ko sem zbežal, sem se enostavno rešil, ne da bi se spraševal, če je bila ta pot pravilna ali ne: takega problema tedaj nisem mogel imeti. Mogoče bom zdaj, ozirajoč se

nazaj, začel dajati smisel tistemu, kar se je zgodilo, vendar mislim, da tega še nisem zmogel.« Kuznecov je potem povedal, da se mu še zdaj vsako noč sanja, da beži in da ga lovi sovjetska policija. Iz take more se zbudi ves pretresen.

Na vprašanje, če ne misli, da naj bi opravljal ruski pisatelj svoje poslanstvo v Rusiji sami, je Kuznecov dejal:

»Po mojem ruski pisatelj na žalost ne more uveljaviti svojega poslanstva v Sovjetski zvezi. To poslanstvo obtiči v njem. Zgodovina ruske literature je polna begunstev. Morda kak pisatelj v Rusiji lahko delno uresniči svoje poslanstvo, če veruje v komunizem in misli, da je možno premagati njegove negativne plati in da je v bistvu možen komunizem s človeškim obrazom... Pisatelj, ki tako misli, se lahko tudi bori, lahko širi svoja dela v rokopisih, lahko brani svoje mnenje na procesu, če ga postavijo pred sodišče in pošljejo končno v delovno taborišče: tako je usoda Solženicina, Sinjavskega in mnogih drugih. Toda dejstvo je, da jaz ne verujem več v komunizem.«

Potem je pojasnil, zakaj se je odrekel delom, ki jih je objavil v Sovjetski zvezi. Ta dela sploh ne smatra za svoja, ker so jih tako zelo predelali in spremenili. Pač pa je prinesel s seboj fotografije izvirnih rokopisov, ki jih bo zdaj objavil. Samo take nepotvorjene knjige bodo zares njegove. Dejal je tudi, da ni res, kar je trdil glavni urednik sovjetske revije »Junost« v napadu nanj, češ da je zapustil v Rusiji žensko, ki jo je ljubil, nosečo. To je laž, je dtjal Kuznecov. Žal pa mu je sinčka, ki je ostal pri ženi, ki se je ločila od njega in ga sama zapustila.

Na vprašanje, kaj občuti, ko misli na Daniela, Sinjavskega in na druge pisatelje, ki vztrajajo v Rusiji in so zdaj v ječah, je Kuznecov ponovno pribil: »Dejal sem že, da je za tiste ljudi, ki sprejemajo komunistično idejo in protestirajo samo proti napakam in odklonom, ta pot pravilna. Priklonim se pred Solženicinom, pred Sinjavskim, Marčenkem, Gorbanevskajo in pred drugimi, ki so taki kot oni in ki se v Rusiji obnašajo kot nekdanji krščanski mučenci. Gredo naprej, čeprav vedo, kaj jih čaka, in se izpostavljajo obsodbam in žrtvam. To so junaški ljudje, a meni to ne zadostuje. Nobeden od njih se ne bori proti sami ideji komunizma, jaz pa, jaz ji nasprotujem. Zato pravim, da sem moral ali umreti tam ali zbežati od tam in povedati naglas to, kar mislim, povedati zunaj ječe.«

Končno je Kuznecov razkril svoje negotovo občutje v svobodi. Še vedno se ni privadil svobodi, še vedno je ne zna uporabljati; kakor žival, ki je zrastle v kletki, pa je nenadno pobegnila iz nje v svobodno naravo, a se težko znajde v njej. Vsekakor pa zdaj ve, da je svoboden in da lahko piše, kar hoče, ne da bi moral zaradi tega v ječo. Pisal bo še nadalje v ruščini in upa, da bodo njegova dela, tako ali tako, prišla tudi do ruskih bralcev v domovini.

RAZSTAVA DEL MAKSIMA GASPARIJA

V Krškem ob Savi so odprli pretekle dni razstavo oljnatih slik, risb in ilustracij zelo znanega in priljubljenega slikarja slovenskih folklornih motivov Maksima Gasparija. Razstava bo odprta do 12. oktobra.

Eno največjih Gasparijevih del zadnjega časa so zelo lepe ilustracije za Kuretove štiri knjige »Sveto leto Slovencev«, od katerih sta dve (Pomlad in Poletje) že izšli pri Mohorjevi družbi v Celju, dve sta pa napovedani.

S Tržaškega

ZADNJIČ O NESREČNEM »GASTHAUSU« NA OPČINAH

G. Ubald Vrabec je v »Primorski dnevniku« z dne 7. t. m. odgovoril na dopis v zadnji številki N. l. v zvezi z italijansko-slovensko-nemškim napisom na znani Vetotovi gostilni na Opčinah.

V odgovoru piše G. Ubald Vrabec: »Prvič slišimo, da so bili nemški napisi na Opčini že prej in da je napis »Restaurant« nemški. Najbrž se bo temu čudil tudi lastnik tistega »restauranta«!

G. Ubald Vrabcu ni treba drugega, kakor da pogleda v kak nemško-slovenski slovar, če sam ne zna nemško, npr. v »Nemško-slovenski slovar« dr. Franceta Tomšiča (Ljubljana 1959), kjer bo našel na str. 866 v drugem stolpcu spodaj: »Restaurant-restavracija (gostilna)«. Slovenska oblika te besede je torej restavracija in je bila ter je še danes uporabljena po vsej Sloveniji. Na Opčinah pa je bilo in je še več napisov »Restavrant«. G. Vrabec se lahko prepriča o tem na kakšnem sprehodu.

»Se bolj zapleteno« pa je vprašanje italijansko-slovensko-nemških napisov (kar skuša G. Vrabec nekoliko ironizirati) zaradi tega, ker se taki napisi pojavljajo tako v Furlaniji kot v Sloveniji, medtem ko takih dva ali trijezičnih napisov ni videti v Avstriji, in ker gre pri tem za isti pojav, ki se v drugi obliki pojavlja v tem, da v Sloveniji marsikje nagovorijo avtomobilista ali kupca v trgovinah, če vidijo, da je iz Trsta, v italijanščini in nadaljujejo s tem tudi, ko zvejo, da je Slovenec, o čemer so se že imeli priložnost prepričati tudi člani uredništva našega lista. Nedvomno se skriva za vsem tem oportunistem, malikovanje »turista«, prešibka narodna zavest ali celo sramežljivo skrivanje lastne narodnosti za neko turistično-zaslužkarsko mednarodnost ki obenem z gesli o »združeni Evropi« tako prav pride oportunistom in boječnejem, ki se nočejo priključiti narodnemu boju za obstanek. Sklepamo pa tudi lahko, da so tako Furlanija kot Slovenija in Tržaško (z Opčinami vred) v pogledu narodne in politične zavesti »nerazvita področja« nasproti Avstriji.

S tem je za nas polemika o napisu na Vetotovi gostilni končana, razen če želijo dopisniki v »Pr. dn.« načeti splošno razpravo o slovenski narodni nezavednosti in njenih pojavih, ki se ne kažejo samo v napisih na gostilnah.

PREJELI SMO

KRAS BO OB ENO SVOJIH NAJVEČJH ZNAMENITOSTI

Iz kratkega dopisa v »Delu« je bilo razbrati, da so se zadnje mesece kljub protestom ljubiteljev narave vendarle nadaljevala dela za »ojezeritev« Cerkniškega jezera, kar pomeni, da bodo zamašili njegove odtoke na jezerskem dnurtagu da se bo spremenilo iz presihajočega jezera v stalno. Dela opravljata gradbeni podjetji »Gradišče« iz Cerknice in »Primorje« iz Ajdovščine. V dopisu je bilo rečeno, da bi morala biti dela končana že do oktobra. Ni pa povedano, kdo jih je naročil in kdo jih plačuje.

Lahko pa sklepamo, da je dala jezero zamašiti tamkajšnja občina na ljubo turističnim ustanovam, saj si ni mogoče misliti, da bi si upal kdo drugi lastiti Cerkniško jezero. Toda tudi tamkajšnja občinska oblast si je s tem veliko upala, kajti Cerkniškega jezera pač ni mogoče kratkoročno proglasiti za last neke občine, kajti kot edinstvena znamenitost kraške narave je dejansko last vsega slovenskega naroda in bi moralo biti kot naravna znamenitost zaščiteno. Vsekakor pa bi smeli »ojezeriti« edino presihajoče jezero šele potem, ko bi se ta stvar predebitala v slovenski javnosti in med strokovnjaki in ko bi dale pristaneke za to vse ustanove, ki so odgovorne za varstvo in ohranjanje spomenikov, tako naravnih kot umetnih. Bilo bi zanimivo vedeti, kaj te ustanove pravijo k tej »turistični podjetnosti« nekaterih ljudi, ki se najbrž ne čutijo nikomur odgovorni. Cerkniško jezero je bilo torej žrtvovano na oltarju »boga« Turizma.

Toda ljubitelji kraške narave smo prepričani, da ljudje, ki niso znali ceniti in turistično izkoristiti take znamenitosti kraške narave, kot je bilo presihajoče Cerkniško jezero, tudi ne bodo znali pritegniti turizma k umazani stojišču vodi, v kakršno se bo prej ali slej spremenilo »stalno« Cerkniško jezero.

V. Z.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Začetna predstava sezone 1969-70

LEVSTIK - MAHNIČ MARTIN KRPAN

(krstna predstava)
igra v dveh delih

Kostumograf: Alenka Bartlova
Scenograf: ing. Viktor Molka
Glasba: Marijan Vodopivec
Režiser: MIRKO MAHNIČ

V soboto, 18. oktobra ob 21. uri (Premierski abonma)

V vlogi KRPAŃA bo nastopil
DANILO TURK - JOCO,

ki bo slavil petintridesetletnico gledališkega dela
V nedeljo, 19. oktobra ob 16. uri (abonma Red B nedeljski popold.)

V sredo 22. oktobra ob 20. uri (abonma mladinski v sredo)

V četrtek, 23. oktobra ob 20. uri (abonma mladinski v četrtek)

Prodaja vstopnic od četrta, 16. t. m. dalje vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

Sodobno kmetijstvo

V Franciji je prišlo do zanimive pobude na področju skupnega vodenja kmetijskih obratov. Skupina kmetovalcev je sklenila združiti svoj kapital, zemljišča in delo. Vso posest so kmetovalci združili in tako postali posamezni člani, ki upravljajo ter vodijo skupno imetje. Dobiček si razdelijo ne kot navadno plačo, ampak kot plačo za delo in vloženi kapital.

Značilnosti novega združnega obrata bi lahko podrobneje opisali na sledeči način:

a) člani imajo enake pravice in dolžnosti. Nihče ni drugemu nadrejen oziroma podrejen, tudi v primeru ne, ko člani izberejo nekoga za upravnika, poslovodjo ali pa predstavnika;

b) člani ostanejo podjetniki, ker se njihova plača nanaša na delo in vloženi kapital. Družinski člani, ki bi mogoče dobili zaposlitev pri zadrugi, bi bili navadni delojemalci.

c) število članov je lahko omejeno, kadar je poglobitveni namen združnega podjetja ohranitev družinskega značaja.

Vsekakor je pri takem združnem podjetju potreben velik smisel in pripravljenost za sodelovanje, česar pa se ne da kar tako ustvariti, ampak je sad dolgoletnega sosedstva, prijateljstva in medsebojne navezanosti. Samo tako je mogoče dati takemu podjetju potrebno trdnost.

PREDNOSTI

Znano je, da je velika razdrobljenost kmečke posesti največja ovira za napredek kmetijstva. Koncentracija sredstev pa ni danes nujna samo v industriji, ampak tudi v kmetijstvu, ker mora to poskrbeti:

a) za čedalje večje investicije;
b) za boljše in smotrnejše izkoriščanje razpoložljivih naprav in strojev;
c) za znižanje delovne sile in zmanjšanje fizičnega napora;

č) za večjo prožnost pri usklajevanju proizvodnje s tehnično-gospodarskimi zahtevami;

d) za višje dohodke in izboljšanje socialno-ekonomskega položaja.

Ni torej težko razumeti, zakaj je dandanes potrebna koncentracija sredstev tudi v kmetijstvu. Zvišanje kmetijskega dohodka je možno doseči na dva načina, ali s povečanjem proizvodnje ali pa z znižanjem stroškov.

POVEČANJE PROIZVODNJE

Proizvodnjo je v določenem oziru zlahka povečati s selekcijo rastlin, z novimi obdelovalnimi tehnikami itd. Dogaja pa se, da se z večjo proizvodnjo nižajo cene na tržišču. Kmetovalec skuša v tem primeru proizvajati še več, kar pa ima za posledico ponovno znižanje cen.

ZNIŽANJE STROŠKOV

Povečanje proizvodnje ni torej tisto čudno sredstvo za rešitev kmetijskih problemov. Sicer pa tudi posamezni kmetovalec ne more sam občutno znižati proizvodnih stroškov, ker so izdatki pri posamičnem nabavljanju semen, krmil in gnojil in nespremenljivi. Drugače pa je, če se kmetovalci združijo in skupno nabavljajo to, kar pri svojem delu potrebujejo. Znižanje je na to način možno:

a) pri skupnem nakupu strojev in druge opreme, saj ista služi večji površini, s čimer

Nova oblika združnega sodelovanja

je možno ugodnejše izkoriščanje kot pri posameznem kmetovalcu;

b) pri delovni sili. Dostikrat se dogaja, da ima kak kmetovalec dela čez glavo, njegov sosed pa drži roke križem. Pri skupnem podjetju je možna torej večja elastičnost in boljše organizacija obstoječe delovne sile. Večja je tudi storilnost, saj pride vsak tudi do več prostega časa. Te prednosti se sicer ne da izraziti v denarju, toda vsi dobro poznajo sodobne potrebne zahteve po načinu življenja. Nihče noče biti več suženj dela;

c) pri raznih postavkah npr. pri stroških za električni tok in vodo, zavarovanje, pri upravnih stroških, ki tarejo bolj majhne kot velike obrate;

č) pri najemanju posojil. Več kmetovalcev skupaj dobi kredit mnogo prej in pod ugodnejšimi pogoji kot posamezni kmetovalci.

ZAKLJUČKI

Take vrste združenje omogoča torej občutno znižanje proizvodnih stroškov in povečanje osebnih dohodkov in kar je najvažnejše, tehnični, gospodarski ter socialni napredek malih kmetov.

SPOROČILO CVETLIČARJEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča cvetličarje, da bo tržaška trgovinska, industrijska, obrtniška in kmetijska zbornica razdeljevala holandske čebulice tulipana, narcis ter perunik (iris) s 50-odstotnim prispevkom. Prispevek daje deželno odbornišvo za kmetijstvo, gozdarstvo in gorsko gospodarstvo.

Prednaročila sprejema nadzorništvo na svojem sedežu v ulici Ghega, 6.

Plačevanje se vrši pri Trgovinski zbornici, Borzni trg št. 2, soba št. 11.

Cvetličarji so vabljeni, da čimprej poskrbijo za prednaročila, dokler se ne izčrpa v ta namen določena vsota.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

priredi v nedeljo, 12. oktobra ob 17. uri v Kulturnem domu

KONCERT

godb na pihala

Posamezno in skupno bodo nastopile godbe iz Doberdoba, Nabrežine, Proseka in Trebč.

Pisma uredništvu

Naš bravec in naročnik iz goriške okolice nam piše:

Kdor ni popolnoma slep, bo moral priznati, da marsikatera slovenska vas na Goriškem zgublja svoj čisti narodnostni obraz.

Navadno se ta sprememba zgodi z doseljevanjem iz drugih neslovenskih krajev, zlasti, če se doseljenec poroči z domačinko. Še bolj, če se kaka tuja družina v celoti priseli k nam. Le težko se novi sovaščani privadijo jeziku večine v kraju njihovega novega bivališča. Še manj se potrudijo, da bi se živeli in znašli v vaški skupnosti. Na tak način se porajajo trenja in naspirtstva med starim prebivavstvom in priseljenici. Prav tako prihaja do nevedčnosti in razkladnosti tudi v verski vaški skupnosti. Nedomače ali le poldomače družine ne zahajajo rade k službi božji in tudi svojih otrok ne pošiljajo v domačo cerkev, ker je pač logično, da se moli, poje in pridiga predvsem slovenščini.

Domačinom, ki bivajo že od nekdaj na svoji zemlji, meda ne bomo očitali nestrpnosti do novih priseljenec, če vztrajajo pri svojem jeziku in izročilu pradedov. Živeti morajo versko in narodno življenje v svojem duhu in se ne morejo in ne smejo poniževati pred prišleci. Zal, da se nekateri tako obnašajo.

V zvezi z odprtjem otroških vrtcev na naših vaseh moramo tudi nekaj pristaviti, kar se tiče nespametnega prilagajanja slovenske večine vaške skupnosti priseljencem drugega jezika. Vrtnarice bo morale biti v prvi vrsti vzgojiteljice naših otrok v pravem pomenu besede. To se pravi, da jih morajo vzgajati v pravem narodnem duhu in izročilu. Najprej jih je treba navaditi slovenskih molitvic in pesmic, potem lahko seveda tudi kaj v italijansčini.

Zal pa moramo tudi v tem primeru zapisati, da ne gre v vseh otroških vrtcih tako, kot bi moralo. Slovenske družine, ki zaupajo svoje malčke vzgojiteljicam v otroških vrtcih, pričakujejo od njih, da bodo učile otročiče tako, kot starši želijo, t.j. v slovenskem jeziku, kar je po božjih in ljudskih postavah edino pravilno.

Pripomba uredništva: Z izvajanjem dašega dopisnika se strinjamo in želimo, da bi naletelo na upoštevanje pri vseh pristojnih mestih.

—0—

ODMEVI SARAGATOVEGA OBISKA V ITALIJANSKEM TISKU

(nadalj. z 2. strani)

Pri nas igra centralno plansko gospodarstvo v resnici mnogo večjo vlogo, kot se zdi: naše gospodarstvo je mešano.

To anketo med najvidnejšimi jugoslovanskimi gospodarskimi teoretiki je izvedel Arrigo Levi v okviru svoje splošne velike ankete med vzhodnoevropskimi ekonomisti, po zgledu tiste, ki jo je pred kratkim izvedel med vodilnimi ameriški ekonomisti.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

11. SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

Š. D. Zarja osvojila naslov v nogometu

Članski nogometni prvak letošnjih SSI je postala ekipa Š. D. Zarje iz Bazovice. Ta naslov so si Bazovci s predvajano igro povsem zaslužili. Do polfinala so prišli z lahkoto, tu pa so se morali spoprijeti z odličnim moštvom *Kontovela*. Zmagali so z rezultatom 3:2 in si s tem zagotovili nastop v finalu za naslov. Drugi finalist je postala ekipa Krasa, ki je po ostri borbi spravila v polfinalu na kolena moštvo *Mladost* iz Sovodenj s 4:3. Finalna tekma med Zarjo in Krasom se je zaključila s tesno zmago Bazovcev z 1:0. Zmagoviti gol je za Zarjo dosegel Rado Križmančič.

Za Š. D. Zarjo so igrali: Babuder, Bernetič, Milkosič, Komar, Baldassin, Križmančič Vojko, Križmančič Rado, Kralj, Žagar, Čuk, Kalc.

V finalu za 3. mesto je Mladost premagala Kontovel s 6:4 po streljanju enajstmetrovk. Tekma se je prej zaključila z neodločenim izidom 2:2.

Primorec osvojil mladinski nogometni naslov

S tesno zmago nad *Bregom* z rezultatom 2:1 so si mladinci *Primorca* zagotovili prvo mesto.

Za Primorca so nastopili: Kralj Bruno, Brass, Križmančič D., Marc, Križmančič J., Milkosič L., Križmančič B. (Križmančič F.), Kalc, Milkosič V., Kralj Boris, Ražem.

V borbi za tretje mesto je proseško *Primorje* pregazilo *Repence* s 6:0.

Rojanski dom premočno zmagal v košarki

Po prizadevanjih so si letošnji naslov v košarki zagotovili košarkarji rojanskega Doma. Predstavili so se s tehnično najbolj popolno peterko, ki ni v nobenem nasprotniku našla dostojne ovire. Tudi ekipa *Barkovelj* je morala v finalni tekmi za naslov gladko kloniti s kar 29 točkami razlike. Res, da so morali *Barkovljani* nastopiti brez svojega najboljšega igralca *Krečiča*, vendar tudi z njim ne bi verjetno mogli *Rojančanom* do živega. V vrstah *Doma* iz *Rojana* sta se najbolj izkazala visoki *Ambrožič* in zelo precizni *Fabjan*. Za zmagovito ekipo *Dom Rojan* so nastopili: *Adrijan* in *Danijel Zavادلal*, *Rudeš*, *Fabjan*, *Ambrožič*, *Di Lenardo*, *Štokelj* in *Boris Košuta*.

Rezultat finala:

Dom Rojan - *Barkovlje* 71:42 (30:20).

V tekmi za 3. mesto je *Kontovel* prevladal nad *Poletom* z rezultatom 50:40 (23:16).

Sport

VIII. MEMORIAL MIRKO FILEJ

S. Z. Olimpija prireja v dneh od 13. oktobra do 9. novembra osmo izdajo »Meroriana M. Filej«. To je športna manifestacija, ki naj pospešuje in ovrednoti šport posebno med Slovenci. Vabljeni so k sodelovanju vse slovenske vasi na Goriškem in vsi posamezniki, ki jih družijo ljubezen do športnega udejstvovanja. Memorial bo tudi prilika, da se naši mladi ljudje spoznajo in vidijo.

V korist prijavljenih vaških skupin, je da krijejo s svojimi moštvimi čim več športnih disciplin, kajti pokal za najboljšo skupino bo dan moštvu, ki se bo v vseh disciplinah dobro uvrstilo.

Spored tekmovanja je naslednji:

Odbojka — Srečanja bodo 13., 14., 16., in če bo potrebno, še 20. in 21. oktobra, vedno ob 20.30 zvečer.

Kolesarstvo — 19. oktobra ob 10. uri zjutraj izpred Katoliškega doma.

Nogomet — 1., 4. in 9. novembra, vedno ob 9. uri zjutraj.

Streljanje z zračno puško — 24. in 25. okt. ob 20.30 zvečer v Katoliškem domu.

Lahka atletika — 25. oktobra od 14.30 dalje in 26. oktobra od 8.30 zjutraj dalje.

Namizni tenis — 28. in 30. oktobra ob 20.30 v prostorih Katoliškega doma v Gorici.

Košarka — od 4. do 9. novembra.

Prijave za vse discipline se sprejemajo do nedelje 12. oktobra v Katoliškem domu - Viale XX Settembre 85 - Gorica.

ODBOJKA

Tekmovanje se bo začelo v ponedeljek 13. oktobra ob 8.30 na igriščih: pri Katoliškem domu, v Štandrežu (S. D. Velox) - rezervno je igrišče društva Hrast v Doberdolu.

Vsako srečanje se bo odigralo na dva dobljena seta. Sistem tekmovanja bo določen na podlagi števila prijavljenih moštev. Zrebanje za prva srečanja se bodo vršila v nedeljo 12. oktobra v Katoliškem domu (po odprtju igrišča, pribl. ob 12. uri). Vsako moštvo naj bi poslalo vsaj enega predstavnika.

Abonmaji SG za novo sezono

Slovensko gledališče v Trstu razpisuje abonma za sezono 1969-70. V abonmaju je sedem predstav, ob katerih so tri predstave vzete iz slovenskega klasičnega repertoarja, ena iz repertoarja sodobne italijanske dramatike in dve iz svetovnega repertoarja. Sedmo predstavo v abonmaju nudi Slovensko gledališče v Trstu z gostovanjem Drame SNG iz Ljubljane. Slovenska dela so: Levstik-Mahnici »Martin Krpan« (komedija) — s to predstavo, v kateri obhaja član Slovenskega gledališča v Trstu Danilo Turk visoki jubilej petintridesetletnega gledališkega delovanja, bo SG 18. oktobra svečano začela novo sezono; Jaka Štoka »Moč uniforme« (komedija); F. S. Finžgar »Naša kri« (drama). Sodobna italijanska dramatika je zastopana z dramo Ignazia Siloneja »Dogodivščina ubogega kristjana«. Svetovno dramatiko zastopata Bertolt Brecht z »Dobrim človekom iz Sečuana« (ljudska igra) ter Feydeauova komedija »Sumničenje«.

Slovensko gledališče v Trstu je v svoji politiki cen upoštevalo vso slovensko narodno skupnost v Italiji in nudi tako kot v pretekli sezoni vrsto abonmajev s posebnimi popusti. Namesto dijaškega je ob neizpremenjeni ceni 2.000 lir SG ustanovilo dva mladinska abonmaja z nazivom »Mladinski v sredo« ter »Mladinski v četrtek«. Ostale so tudi ugodnosti za člane posameznih družin, ki bodo skupno obiskovali predstave. Ta abonma omogoča družinam skupni obisk na podlagi osnovnega abonmaja, h kateremu prvi družinski član doplača 2.000 lir, vsak nadaljnji družinski član pa 1.000 lir. Invalidom nudi Slovensko gledališče v Trstu abonma à 2.000 lir. Za red Okoliški bo preskrbljen prevoz. Za posa-

F.J. * 5 S M R T V POMLADI

»So vaju topli?« je vprašala vmes.

»Ne.«

»Zares ne?«

»Zares.«

Pogledala ga je, kakor da se hoče prepričati, če mu lahko verjame.

»Morda pa ga še bodo,« je rekla. »Že večkrat so ga topli. Iz njega hočejo vedno izvedeti vse mogoče; kakor da on vse vodi in ve. V resnici pa le vsem pomaga, ker ne more nikomur odreči. In nekateri to njegovo dobroto kar preveč izkoriščajo, sami pa ničesar ne tvegajo. A tako je pač. Ne smem se jeziti... in tudi ne žalostiti. Takšnega sem si izbrala in takšnega imam in ne bi hotela drugačnega.« Nasmehnila se je in njen obraz, ki je bil sicer preveč upadel in blede, je postal v siju tega toplega nasmeha čudno lep.

Pomočnica je sedela pri oknu in poslušala s sklonjeno glavo in molče, ne da bi le za hip prenehala šivati.

Anica je pogrnila mizo z belim prtom in postavila nanjo krožnik z jajci in kozarec haloškega vina, ki so ji ga včasih prinesli od doma. Tine je jedel, toda moral se je siliti, da je kaj pogoltnil. Bil je še vedno precej vznemirjen, četudi si tega ni maral priznati, in bilo mu je žal za Kosa in Anico. Ni vedel, kako bi jima pomagal. A saj se ni dalo nič pomagati. Že od nekdaj mu je bilo jasno, da so nekateri ljudje rojeni samo zato, da trpijo. To mu je mnogokrat pripovedovala mati, ko je bil še otrok in ko še niti ni mogel dojeti, kaj to pomeni. Toda njene besede so ostale v njem, in zdaj je bil vedno bolj prepričan, da so resnične, četudi se je vsa njegova narava upirala priznati to očitno resnico. A saj je ravno njegova mati spadala med tiste ljudi, ki jim je bilo že ob rojstvu določeno samo trpljenje, in očitno sta spadala med nje tudi Kos in Anica. Mogoče tudi on sam. Toda v tistem hipu je bil v mislih še bolj odločen, da se ne bo nikoli vdal v to in ne bo prenašal trpljenja tako pasivno kot njegova mati in tako vdano kot Kos

in Anica. Čutil je, da njegova narava ni zmožna take vdanosti v trpljenje. To mu je bilo postalo jasno že tedaj, ko sta hodila z Rudijem zvezana na policijo. Nekje globoko v notranjosti ga je žgal spomin na okove in na hipe, ko je stal kot obtoženec pred tistimi ljudmi na policiji, ki so brskali po njegovih papirjih in perilu.

»Pa ti, Anica?« je vprašal, ko je videl, da se vrača k šivanju.

»Midve sva že jedli, preden si se vrnil.«

Pogledal je na zapestno uro. Kazala je pol dveh. Ob dveh so začeli na stavbišču spet delati.

»Najbolje bo, da se vrnem na delo,« je rekel. V sosedni sobi se je preoblekel in odšel na stavbišče. Opravičil se je palirju, ki ga niti ni hotel poslušati do konca, kakor da mu je že vse znano. Z gibom obraza mu je pokazal, naj se loti dela. Zvečer se je spet vračal čez Glavni trg. Kmetice so bile že pripravile svoje pridelke in stojnic ni bilo več. Spraševal se je, če ga je zjutraj videl kak znani človek, ko je stopal uklenjen po ulicah proti policiji. Morda ne, ker je bilo še zelo zgodaj in je bilo na ulicah le malo ljudi. Morda Kuna ne bo nikoli zvedela za to. Čutil je, da bi mu bilo težko, če bi zvedela, četudi si ni znal pojasniti, zakaj. Morda ne bi razumela. In če bi zvedela mati? O tem raje ni dalje razmišljal.

Ko se je vrnil, Kosa še vedno ni bilo. Povečerjal je, kar mu je bila pripravila Anica, nato pa se je umil in se lotil branja »Večernika«, v katerega je dopisoval tudi Kos — in ga tudi raznašal — da si je kaj prislužil. Ni se mu ljubilo iti samemu na sprehod.

V stanovanju je bilo čisto tiho. Anica je pomivala posodo in imel je občutek, da ima solzne oči, ker je ves čas obračala glavo proč. Pomočnica je še vedno šivala in molčala. Nehote je prisluškoval, če se bodo zaslislali dobro znani Kosovi težki koraki pred vrati in se bo prikazal med njimi njegov preprosti kmečki, vedno vedri obraz. Toda ni ga bilo.

Anica je obrisala posodo, nato pa je rekla: »Ali hočeš iti malo z menoj na sprehod... proti policiji?«

»Seveda. Rad.« Odložil je časnik in vstal.

»Morda ga bova srečala,« je pristavil čez čas, da bi jo nekoliko razvedril.

»Saj. Ko pa res ni ničesar storil,« je rekla.

Počasi sta šla po ulicah, ki so peljale proti policiji in po katerih je stopal zjutraj uklenjen. Pazila sta, da bi ne spregledala Kosa, če bi se res vračal, toda ni ga bilo. Nekaj časa sta molče stala pred policijo. Potem pa je Anica dejala: »Šla bom noter vprašat, kaj mislijo z njim. Negotovost je najhujša.«

»Prav imaš, a ne smeš se zanašati na to, da ti bodo kaj povedali,« je rekel. Ni še imel drugih izkušenj s policijo kot današnja, toda ker je bil od otroških let primoran, da je vse ocenjeval in presojal stvarno, kot morajo biti stvarni otroci revežev, mu je pamet povedala, da si ni kaj obetati. Želel pa ji je tudi prihraniti razočaranje.

Šla je in dolgo je ni bilo nazaj.

(dalje)

Iz Gorice

NOVA AVTOBUSNA ZVEZA Z LJUBLJANO
Ze od ponedeljka, 16. septembra, dalje je odprta nova avtobusna zveza med Gorico in Ljubljano. Pri novi progri sodelujeta podjetje Ribi iz gorice in Slovenija-avtopromet iz Ljubljane. Avtobus odhaja iz Gorice z Ribijeve postaje v ulici 9. avgusta sredi poldneva, prihaja pa v Gorico sredi dopoldneva.

mezne predstave je Slovensko gledališče znatno znižalo cene vstopnicam. Pri premierah bodo cene posameznih vstopnic znižane od 3.000 na 2.000 lir (parter A), ob 2.000 na 1.200 lir (parter B) in od 1.000 na 800 lir (balkon). Pri vseh ponovitvah bodo cene posameznih vstopnic znižane od 1.500 na 1.000 lir (parter) in 500 lir (balkon). Mladina do 18. leta ima pravico do vstopnice po 300 lir za vsako predstavo.

Cene za abonente:

Premiera — Parter A (središnji sedeži) 13.000 lir; parter B (ostali sedeži) 7.000 lir; balkon 5.000 lir.

Ponovitve — Parter A (središnji sedeži) 6.000 lir; parter B (ostali sedeži) 5.000 lire; balkon 3.000 lir.

VRSTA ABNMAJEV:

Premierski

Red A (I. sobota po premieri)

Red B (I. nedelja po premieri)

Red Mladinski v sredo

Red Mladinski v četrtek

Red Okoliški (popoldanska predstava na dan praznika)

Red C

Red D

Abonmaji se bodo sprejemali od 1. oktobra dalje vsak dan razeen ob praznikih;

v *Kulturnem domu* od 10. do 14. ure.

v *Tržaški knjigarni* od 16. do 19. ure.

Abonma je plačljiv v dveh obrokih: prvi ob vpisu, drugi do 31. decembra.

Za ostale operne in dramske predstave nudi SG v Trstu svojim abonentom 50% popusta.